

طراحی و تدوین مدل حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک‌های دولتی

*دکتر سید علی اکبر احمدی^۱، علیرضا روزبهانی^۲

۱. استاد دانشگاه پیام نور. مدیریت دولتی

۲. دانشجوی دکتری مدیریت دولتی دانشگاه پیام نور.

تاریخ دریافت: ۹۷/۱۲/۱۵ تاریخ پذیرش: ۹۷/۳/۱۵

Design and compilation of the audit model of performance of executive directors of public banks* D.S.A. Ahmadi¹, A. Roozbahani²1. professor of Public administration of Payame Noor University
2. Ph.D. Student of Public administration of Payame Noor University

Received: 2018/03/06 Accepted: 2018/06/05

Abstract

The purpose of this study was to design a model of the performance audit model for executives for government banks. The method of this study is descriptive and qualitative, which was carried out in two stages of the library and the implementation of the Delphi method by referring to 22 experts.

In the first stage, with exploratory-adaptive approach, activities were identified and after that, the components affecting them were categorized into three categories of contextual, content and structural factors. By combining these variables, the conceptual framework of the research was presented and was designed in three rounds of Delphi Validation and the final model of the research. Findings of this study indicate that 22 components (Kendall coefficient of 0.702) have been consensus-building among the owners. Also, the review of the experts' opinions showed that the underlying, structural and content factors are in the first, second and third order of priority panel members.

Keywords: Performance Audit, Executives, Delphi, Field, Structural, Content.

JEL Classification: m41

چکیده:

پژوهش حاضر با هدف طراحی الگوی مدل حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی برای بانک‌های دولتی انجام شده است. روش این مطالعه از نوع توصیفی و کیفی است که در دو مرحله کتابخانه‌ای و اجرای روش دلفی با مراجعه به ۲۲ نفر از خبرگان انجام شده است. در مرحله اول با رویکرد اکتشافی-تطبیقی، فعالیت‌ها شناسایی و بعد از آن مؤلفه‌های تأثیرگذار بر آنها در سه دسته عوامل زمینه‌ای، محتوایی و ساختاری طبقه‌بندی شده‌اند. با ترکیب این متغیرها چارچوب مفهومی تحقیق ارائه و طی سه دور دلفی اعتبارسنجی و مدل نهایی تحقیق طراحی شد.

یافته‌های این پژوهش، در مورد ۲۲ مؤلفه نشان می‌دهد که (ضریب کندال ۰/۷۰۲) بین صاحب‌نظران اجماع و اتفاق نظر حاصل شده است. همچنین، بررسی نظرات خبرگان نشان داد که عوامل زمینه‌ای، ساختاری و محتوایی به ترتیب اول و دوم و سوم اولویت‌بندی اعضای پانل قرار گرفته است.

واژه‌های کلیدی: حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی، دلفی، زمینه‌ای، ساختاری، محتوایی.

طبقه‌بندی موضوعی: m41

* Corresponding Author: Dr. Seyyed Ali Akbar Ahmadi

e-mail : a.ahmadi4867@gmail.com

* نویسنده مسئول: دکتر سید علی اکبر احمدی

مقدمه:

بررسی‌های بعمل آمده نشان می‌دهد در ایران، سازمان حسابرسی یکی از اولین سازمان‌هایی بود که موضوع حسابرسی عملکرد مدیریت (عملیاتی) را به عنوان یکی از جنبه‌های حسابرسی و خدمات مشاوره مدیریت پایه‌گذاری کرد. در همین راستا پس از تشکیل کمیته حسابرسی عملیاتی^۳ در سال ۱۹۹۵ و چندین سال مطالعه و تحقیق در این زمینه در سال ۲۰۰۱ مؤسسه حسابرسی عملیاتی مطابق با اساسنامه سازمان حسابرسی به عنوان اولین متولی اجرای حسابرسی عملکرد مدیریت در بخش دولتی با رویکردی علمی مبتنی بر آخرین استانداردهای متداول در سطح دنیا تشکیل شد. (صلاحی نژاد، ۲۰۰۹)

مطالعه حاضر در جستجوی دستیابی به مدل جامعی است، که ضمن تشریح چگونگی و نحوه اجرای حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی، مهمترین عوامل و مؤلفه‌های زمینه‌ساز این نوع حسابرسی را معرفی کند. بنابراین، شناسایی مراحل و فعالیت‌های فرآیند حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی، شناسایی عوامل مؤثر بر آن، دسته‌بندی عوامل مؤثر بر حسابرسی عملکرد مدیریت در قالب زمینه‌ای، محتوایی و ساختاری به عنوان اهداف فرعی و تبدیل آن به یک مدل جامع حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک‌ها، هدف اصلی پژوهش تعریف شده است. بر اساس مسئله تحقیق و سؤال اصلی پژوهش مبنی بر چگونگی حسابرسی عملکرد مدیریت و نیز با پیروی از دو رویکرد فرآیندی و محتوایی دو سؤال فرعی مطرح شده و با پاسخ به آن اهداف تحقیق برآورده می‌شود الف) مراحل و فعالیت‌های اصلی فرآیند حسابرسی عملکرد مدیریت کدامند؟ ب) چه عواملی بر حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی تأثیر گذار است؟

۱. مبانی نظری:

"عملیات" در فرهنگ فارسی به معنی مجموعه کارهایی است که برای هدف خاصی انجام می‌شود (فرهنگ روز سخن - دکتر حسن انواری). فرهنگ کهلر (فرهنگ واژگان امریکایی) کلمه "عملیات" را به کلیه فعالیت‌های یک مؤسسه به استثنای معاملات و رویدادهای مالی و غیرمترقبه اطلاق می‌کند. همچنین طبق استانداردهای حسابرسی دولتی امریکا^۴، "عملیات" مجموعه‌ای از راهبردها، فرایندها و فعالیت‌هایی است که سازمان در مسیر تحقق اهداف خود به کار می‌گیرد.

در ادبیات علمی نیز حسابرسی عملکرد به شیوه‌های مختلف تعریف شده است. به‌عنوان مثال (وارینگ و مورگان، ۲۰۰۷) حسابرسی عملکرد را به‌عنوان ارزیابی نظام‌مند و هدفمند فعالیت‌ها یا فرآیندهای

در دنیای امروز مدیران پیشتاز، همواره می‌کوشند از نظارت دقیق و ارزیابی عینی وظایف خود اطمینان لازم را به‌دست آورند. آنان همراه با استفاده از ابزارهای موجود، از خدمات کارشناسان و متخصصان برای تعیین راهکارهای مناسب برای حل مشکلات خود استفاده می‌کنند. حسابرسان عملکرد مدیریت، با ارزیابی عملکردهای واحد تجاری، شناسایی فرصت‌های بهبود عملیاتی و ارائه پیشنهاد‌های عملی و سازنده می‌توانند نقش مؤثری در این زمینه ایفا کنند. آنان تجربه‌های سودمندی برای مدیریت در اختیار دارند و استفاده از خدمات آن‌ها می‌تواند ضمن تقویت جنبه‌های مثبت مدیریت، منجر به دریافت توصیه‌ها و پیشنهادهایی برای حل مسائل، غلبه بر مشکلات و بهبود کیفیت اداره واحدهای تجاری شود. (رحیمیان، ۱۳۸۲)

در واقع منشأ تحول حسابرسی عملکرد مدیریت به قرن ۱۹ باز می‌گردد. از سال ۱۹۴۱ به بعد حسابرسان داخلی حوزه عملیات خود را فراتر از حسابرسی مالی قرار داده‌اند و از واژه عملیات و حسابرسی عملیاتی برای توضیح فعالیت جدید استفاده نمودند. (نیکخواه آزاد، ۱۳۷۷)

برای اولین بار در ژوئن ۱۹۴۵ از عبارت حسابرسی عملکرد مدیریت (عملیاتی) توسط فردریک ای مینتز استفاده شد. نخستین مقاله در رابطه با حسابرسی عملکرد مدیریت (عملیاتی) در مارس ۱۹۴۸ توسط آرتورچ کنت در مجله حسابرس داخلی انتشار یافت (فلشر، ۱۹۸۴). بطور رسمی نقطه شروع مفهوم حسابرسی عملکرد مدیریت به عنوان حوزه جدید حسابرسی، انتشار استانداردهای حسابرسی سازمان‌های دولتی در سال ۱۹۷۲ توسط دیوان محاسبات آمریکا است که بعدها به کتاب زرد مشهور شد و در آن بر انجام حسابرسی کارایی و اثربخشی تأکید نموده و تسری آن را در دستگاه‌های عمومی الزامی نموده است (بختیاری، ۲۰۰۵). براساس مدارک موجود، شرکت گروه در آلمان در سال ۱۹۸۵ نوعی حسابرسی عملکرد مدیریت را اجرا کرد. بدین ترتیب که از حسابرسان خواست تا بررسی کنند که آیا قوانین، قراردادهای، خط-مشی‌ها و معاملات طبق ضوابط و توأم با موفقیت به اجرا درآمده است یا خیر؟ آنان چه پیشنهاداتی برای بهبود رویه‌های موجود دارند.

در سال‌های اخیر نهادهای عمومی بویژه دیوان محاسبات امریکا^۱ و انجمن حسابداران رسمی امریکا^۲ در توسعه رویه‌های انجام آن بسیار مؤثر بوده‌اند.

^۳ COMMITTEE ON OPERATIONAL AND MANAGEMENT AUDITING

^۴ GAGAS

^۱ GAO

^۲ AICPA

نتایج واقعی پروژه‌ها، برنامه‌ها یا سایر فعالیت‌ها (مصرف هوشمندانه)؛

سازمان حسابداری ایران این سه مؤلفه را به صورت زیر تعریف می‌کند (بنی فاطمی، ۲۰۰۵)

اثربخشی: میزان دستیابی به اهداف

کارایی: نسبت نتایج بدست آمده از عملیات (ستانده) به منابع مصرف شده (داده)

صرفه اقتصادی: تلاش در جهت حداقل کردن هزینه تحصیل و استفاده از منابع سازمان با حفظ کیفیت مناسب

انجام کار به بهترین روش به وسیله افراد حائز شرایط در مکان و زمان مناسب

۲. پیشینه تحقیق:

مرور ادبیات تحقیق نشان می‌دهد مطالعات متعددی درباره حسابداری عملکرد مدیریت انجام شده که هر کدام از زاویه متفاوت موضوع را مورد بررسی قرار دادند، در دسته‌ای از مطالعات محققان با تمرکز بر جریان حسابداری عملکرد مدیریت، فعالیت‌ها و مراحل انجام حسابداری عملکرد مدیریت را مطالعه کرده و در برخی نیز رویه‌ها و روش‌های حسابداری عملکرد مدیریت را بررسی نموده و سازوکارهای لازم برای این نوع حسابداری را مورد توجه قرار دادند (جدول شماره ۱). در دسته دیگر از مطالعات به تشریح مفاهیم و تعاریف حسابداری عملکرد مدیریت اجرایی و مؤلفه‌های کلیدی آن یعنی اثربخشی کارایی و صرفه اقتصادی پرداختند و نیز به طور جداگانه و مؤلفه‌هایی همچون استقرار نظام حاکمیت شرکتی و مفهوم بودجه‌ریزی عملیاتی تأکید ویژه نموده اند (جدول شماره ۲).

۲-۱ مطالعات فرآیندی حسابداری عملکرد مدیران اجرایی

مطالعات فرآیندی و مدل‌های خطی حسابداری عملکرد مدیریت بر جریان و مراحل فرآیند حسابداری عملکرد مدیریت توجه داشته و بر چگونگی و نحوه‌ی انجام عملیات حسابداری عملکرد و نیز بر فعالیت‌ها و اقدامات لازم برای انجام این نوع حسابداری تأکید دارند. در رویکرد فرآیندی، بررسی عملکرد مدیریت یک فرآیند ترتیبی و متوالی است و شامل جریان‌های موازی از فعالیت‌ها و وظایف مکملی است که باید همزمان انجام شده و مستلزم فراهم شدن شرایط فنی، کار یا اهدافی است که در مسیر حسابداری عملکرد مدیریت باید محقق شود تا این نوع حسابداری به صورت کارا، اثربخش و با صرفه اقتصادی انجام پذیرد.

یک برنامه یا یک فعالیت برای تعیین کارایی، اثربخشی و صرفه اقتصادی فعالیت‌ها، تعریف کرده‌اند. این تعریف در کنار توصیه‌هایی برای بهبود کار مدیران، وزیران و قانون‌گذاران، کسانی را که مسئول اجرای توصیه‌ها یا اطمینان یافتن از حسابداری برای فعالیت صحیح هستند نیز شامل می‌شود. لذا حسابداری عملکرد ابزاری مهم است که شرایط را برای بهبود حسابداری مهیا کرده و به ایجاد نظام حاکمیتی پاسخگو در قبال منابع عمومی کمک می‌کند.

حسابداری عملیاتی فرآیندی است با قاعده و منظم که به ارزیابی اثر بخشی، کارایی و اقتصادی بودن عملیات یک سازمان در چارچوب کنترل‌های مدیریتی و گزارش نهایی ارزیابی همراه با ارائه پیشنهادات و توصیه‌های اصلاحی به افراد ذیصلاح می‌پردازد و نهایتاً منجر به استفاده بهینه از منابع سازمانی و ارتقای بهره‌وری آن خواهد شد. (انجمن حسابرسان داخلی آمریکا، ۲۰۰۷)

حسابداری عملیاتی، رسیدگی منظم به شواهد و مدارک یک سازمان دولتی، یک طرح، یک فعالیت یا یک وظیفه به منظور ارزیابی مستقل عملکرد آن است. این نوع از حسابداری، اطلاعاتی را جهت ارتقای مسئولیت پاسخگویی دولتی و تسهیل تصمیم‌گیری توسط واحدهایی که مسئولیت نظارت و انجام اقدامات اصلاحی را بر عهده دارند، ارائه می‌دهد. (دیوان محاسبات آمریکا، ۲۰۰۷)

حسابداری عملیاتی فرآیند منظم و روشمند ارزیابی اثربخشی، کارایی و صرفه اقتصادی عملیات سازمان و گزارش نتایج ارزیابی، همراه با پیشنهادها عملی برای اشخاص ذیصلاح برای بهبود عملیات است. (رایدر، هری، ۲۰۰۲)

در نشریات و کتب مختلف تعاریف گوناگونی از حسابداری عملیاتی ارائه شده است اما در اکثر آنها سه محور اصلی این تعریف کارایی، اثربخشی، صرفه اقتصادی می‌باشند که به عنوان پایه‌های حسابداری عملیاتی یا سه راس مثلث حسابداری عملیاتی قلمداد شده است. (بزرگ اصل، ۲۰۱۰)

دیوان محاسبات انگلستان این سه مؤلفه را به صورت زیر تعریف می‌کند: (افشین نخبه فلاح، ۲۰۰۵)

صرفه اقتصادی: حداقل کردن بهای تمام شده منابع مورد نیاز یا صرفی با توجه به کیفیت مورد نظر (مصرف با توجیه اقتصادی)؛ کارایی: حداقل ستانده با میزان نهاده ثابت یا ستانده ثابت با حداقل نهاده ممکن (مصرف خوب)؛ اثربخشی: مقایسه نتایج مورد نظر و

جدول ۱- مطالعه تطبیقی اجزاء چارچوب مفهومی تطبیق فرآیند حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی به استناد به منابع

۱. بررسی مقدماتی ۲. بررسی و آزمون و کنترل های مدیریت ۳. رسیدگی تفصیلی ۴. تهیه گزارش	رضا شباهنگ سازمان حسابرسی نشریه ۹۸
۱. برنامه ریزی ۲. تدوین و برنامه های حسابرسی ۳. مرحله اجرای عملیات ۴. بسط و تکمیل یافته های حسابرسی	محمد مهیمنی ۱۳۸۰
۱. برنامه ریزی در حسابرسی عملکرد ۲. گردآوری شواهد و داده های حسابرسی ۳. گزارشگری حسابرسی عملکرد	دیوان محاسبات کل کشور ۱۳۹۰
۱. بررسی های مقدماتی و برنامه ریزی ۲. تعیین نهایی بالاترین سطح اولویت ۳. ارزیابی عملکرد فعالیت های مهم ۴. بررسی و تکمیل عملیات حسابرسی ۵. تدوین گزارش ۶. برگزاری جلسات با مدیریت و کمیته حسابرسی و هیئت مدیره ۷. پیگیری جهت انجام و اقدامات اصلاحی	بوس اوراق بهادار تهران ۱۳۸۹
مرحله برنامه ریزی مرحله جمع آوری و ارزیابی شواهد مرحله گزارشگری	واحد حسابرسی عملیاتی سازمان حسابرسی ۱۳۹۴
۱. شناخت برنامه حسابرسی ۲. تدوین برنامه حسابرسی ۳. اجرای عملیات ۴. تکمیل یافته های ارزیابی نتایج ۵. پیشنهاد ۶. گزارش دهی	محمدحسین ذوالفقار آرای امید رضانی ۱۳۹۴
۱. برنامه ریزی و کنترل و سرپرستی ۲. شناسایی واقعیت ۳. تجزیه و تحلیل و مستندسازی ۴. ارائه پیشنهاد ۵. گزارشگری	محمد جواد صفار ۱۳۷۶
۱. تدوین و بررسی رسالت ها و دست ها ۲. طراحی مدل ارزیابی عملکرد ۳. ابلاغ و اعلام شاخص ها ۴. اندازه گیری عملکرد واقعی ۵. مقایسه عملکرد واقعی با معیارهای ارزیابی ۶. ابلاغ نتایج ارزیابی به ارزیابی شونده ۷. اقدامات اصلاحی و بهبود عملکرد	محمدرضا بنی فاطمی ۲۰۱۰

به این ترتیب مدل های به اصطلاح کارکردی، یک مجموعه از روابط را توصیه می کنند که باید حمایت شده و شرایط به منظور افزایش کارایی و اثربخشی عملیات حسابرسی عملکرد مدیریت را تأمین نمایند. در این بخش، سعی بر آن است تا مطالعات مختلفی در زمینه بررسی عوامل کلیدی مؤثر بر عملیات حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک ها صورت پذیرد و موانع و چالش های پیش روی این نوع حسابرسی شناسایی گردد. تا در نهایت عوامل تأثیرگذار در طراحی چارچوب مفهومی تحقیق استخراج و مورد بهره برداری قرار گیرد.

۲-۲ مطالعات محتوایی حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی

در حالی که همواره کانون توجه مطالعات فرآیند حسابرسی عملکرد مدیریت، فعالیت ها، مراحل و اجرای این نوع حسابرسی و چگونگی و نحوه انجام آن بوده اما بطور کلی تمرکز اصلی مطالعات محتوایی، شناسایی عوامل زمینه ساز، تأثیرگذار و شرایطی است که به یافته های پژوهشی در مورد این نوع حسابرسی کمک می کند. بخشی از ادبیات این نوع حسابرسی شامل تحقیقاتی است که عوامل کلیدی مرتبط با حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک ها را شناسایی می نمایند.

جدول ۲- اجزای چارچوب مفهومی (تطبیق متغیرها/ مؤلفه ها با مدل سه شاخگی با استناد به منابع)

مفهوم حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی مفاهیم اثربخشی کارایی و صرفه اقتصادی در مدیریت قوانین و مقررات کمیته بال (کفایت سرمایه) اهداف راهبردی و بودجه ای (بودجه ریزی عملیاتی) بهای تمام شده پول تأمین مالی پایدار	شهرزاد. ف. (۱۳۹۰) مهشید. ش. (۱۳۹۲) عمید. ا. (۱۳۸۷) (طالب نیا. ق. (۱۳۸۵) عادل آذر. م. (۱۳۹۰) مهدوی. ا. (۱۳۸۶) بنی فاطمی. (۲۰۱۰) بزرگ اصل. (۲۰۱۰)، رایدرو هری (۲۰۰۲)، رحیمیان. ن. (۱۳۸۳)، نخجه فلاح (۲۰۰۵)، فلشر (۱۹۸۴)، صلاحی نژاد. (۲۰۰۹)
استقرار نظام حاکمیت شرکتی سیستم بانکداری الکترونیک، سیستم یکپارچه سازی با مانده های اطلاعاتی سیستم وثایق و املاک تملیکی، سهم بانک ها سپرده ها، سیستم مطالبات	بدری. (۱۳۸۷)، حساس یگانه (۱۳۹۱)
وضعیت نیروی انسانی تقویت انضباط اسلامیت و شفافیت توسعه هدفمند سرمایه های انسانی ایجاد و یکپارچه سازی سامانه های اطلاعات مدیریت منابع انسانی حمایت از فعالیت های خرد و کلان اقتصادی	حلیمی. م. (۱۳۹۳)

۳- مدل مفهومی حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی در

بانک‌ها

چارچوب مفهومی در تئوری مدیریت، درک یک موضوع یا مفهوم یا حوزه مطالعه را تقویت کرده و با ارائه ساختار، تصمیم‌گیری و اقدام را پشتیبانی می‌کند (عباسی، ۱۳۸۵) همانطور که اشاره شد، نبود یک چارچوب جامع حسابرسی عملکرد مدیریت بانک‌ها خلأی است که در ادبیات وجود دارد لذا، مطالعه حاضر با شناسایی مراحل فرآیند حسابرسی عملکرد مدیریت بانک‌ها و بررسی عوامل مؤثر بر آن و نیز با تطبیق و تلفیق نتایج مطالعات قبلی، چارچوب جامع برای بررسی و تحلیل فرآیند حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک‌ها را ارائه می‌نماید (شکل ۱) چارچوب پیشنهادی را نشان می‌دهد.

بستر اساسی چارچوب مفهومی تحقیق، بهره‌گیری از مدل سه شاخگی (3C)، ساختار، محتوا و زمینه^۵ است. به اعتقاد محققان، مدل سه شاخگی چارچوب جامعه‌ای برای درک بهتر و ارزیابی برنامه‌های راهبردی و توسعه رویدادها و پدیده‌های سازمان است. این مدل که در طبقه‌بندی مدل‌ها از نوع مدل‌های منطقی است، می‌تواند همه مفاهیم و رویدادها و پدیده‌های سازمانی را در قالب سه شاخه ساختار محتوا یا رفتار و زمینه‌ای مورد بررسی، مطالعه و مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد (میرزایی اهرنجانی، ۲۰۰۲) به عبارت دیگر، با معیار سه شاخه‌ای، مؤلفه‌ها و متغیرهای کارساز (در حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی در بانک‌ها) در یافته‌های پژوهشی به نوعی خاص طبقه‌بندی شدند که به اختصار ابعاد آن مرور می‌شود. منظور از شاخص ساختار همه عناصر، عوامل و شرایط فیزیکی و غیر انسانی سازمان است که با نظم و قاعده قابل مطالعه، قالب و یا شمای فیزیکی و مادی سازمان را می‌سازند.

شاخه محتوا (رفتاری)، شامل مبحث انسان و روابط انسانی در سازمان است که با هنجارهای رفتاری، ارتباطات و الگوهای خاصی به هم پیوسته‌اند و محتوای اصلی و زندگی محیط درونی سازمان را تشکیل می‌دهند.

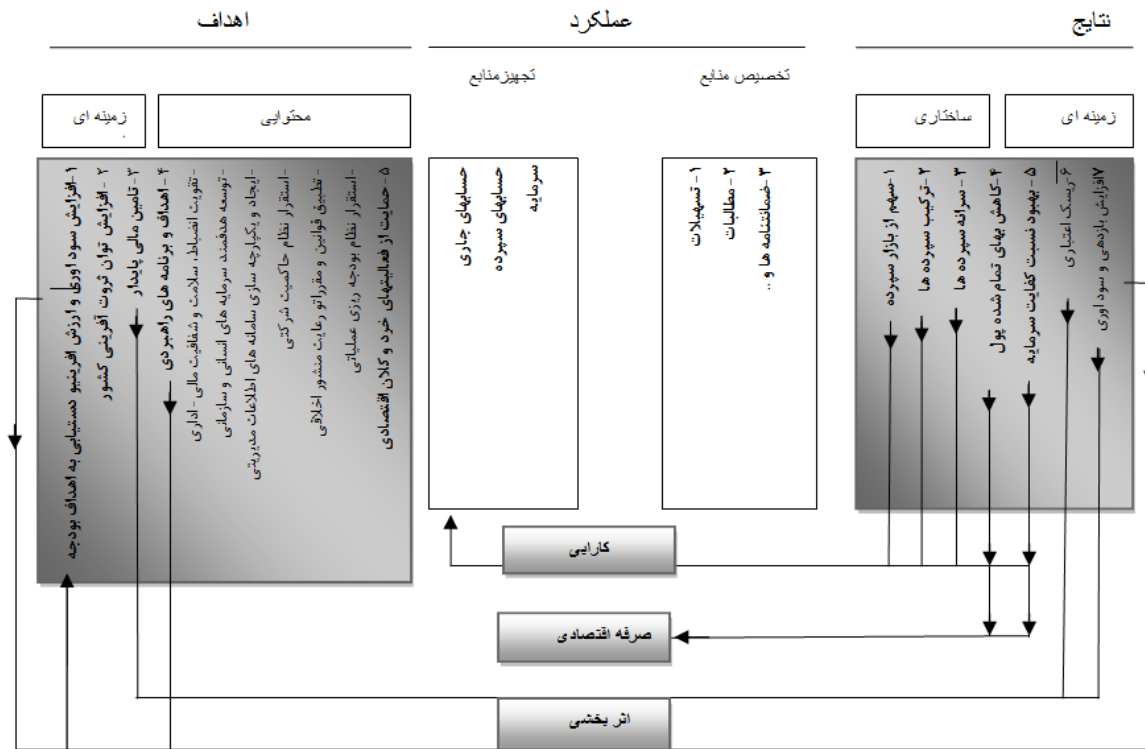
منظور از شاخص زمینه، تمام شرایط و عوامل محیطی است که بر سازمان محاط بوده، بستر مهم رشد و توسعه سازمان را تشکیل می‌دهند. علت نامگذاری این مدل به نام سه شاخگی، آن است که ارتباط بین عوامل ساختاری، رفتاری و زمینه‌ای به نحوی است که هیچ پدیده یا رویداد سازمانی نمی‌تواند خارج از تعامل این سه شاخه صورت گیرد^۶

همانطور که اشاره شد، به منظور طراحی چارچوبی مفهومی تحقیق، از نظریه سه شاخه‌ای کمک گرفته می‌شود. همچنین، مطالعه و بررسی ادبیات موجود، بیانگر دو رویکرد فرآیندی و محتوایی به مقوله حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک‌ها است بر این اساس برای تحقق حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی، فرض بر این است که با تمرکز بر جریان این نوع حسابرسی، عوامل شکل دهنده و زمینه‌ساز باید مشخص شوند تا در تصمیم‌گیری برای این نوع حسابرسی به کار گرفته شوند.

از این رو، مهمترین عوامل مؤثر در حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک‌ها نیز با مراجعه به مطالعات قبلی احصاء و بر اساس ویژگی‌های هر مؤلفه/متغیر در چارچوب و ابعاد الگوی سه شاخه‌ای طبقه بندی شد (جدول ۲). با ترکیب متغیرها و ایجاد سه بعدی عوامل زمینه‌ای، ساختاری و محتوایی چارچوب مفهومی تحقیق ارائه شده است (شکل ۱).

۶. ibid-۴

شکل ۱- شکل ۱: چارچوب مفهومی حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانکها

۳-۱ ابعاد محتوای چارچوب مفهومی

مرور ادبیات و بررسی نتایج مطالعات پیشین می‌تواند نگرش مناسب‌تر و واقع بینانه‌تری را برای ورود به موضوع پیشبرد حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک‌ها در بخش دانشگاهی ایجاد کند. همانطور که تجربیات سایر کشورها نشان می‌دهد، جهت دستیابی به این هدف لازم است با نگرش وسیع‌تر، مجموعه شرایط و عوامل مؤثر بر فرآیند حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک‌ها و پیش‌نیازهای مختلف آن مورد توجه قرار گیرد. به عبارت روشن‌تر پیشرفت عملیات حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک‌ها مستلزم این است که از یکطرف بخش حسابرسی و انتقال نتایج تحقیقات را در خود ایجاد کند و توانایی اصلاح سیاست‌های تحقیقاتی، نهادسازی، کسب تخصص و مهارت‌های لازم را داشته باشد و از طرف دیگر لازم است محیط‌های کلان اقتصادی سیاسی و قانونی کشور شرایط مساعدی را برای حسابرسی عملکرد مدیریت و انتقال فناوری آن از بخش دانشگاهی به شرکت‌ها، بانک‌ها، صنایع و غیره فراهم سازد.

۳-۲ ابعاد فرآیندی چارچوب مفهومی

مدل‌های مدیریتی مختلفی در ادبیات علمی ارائه شده است. برای مثال، مدل حاکمیت مؤثر، یا مدل سیستم حسابداری دولتی، مدل خدمات عمومی (وارنینگ مرگان، ۲۰۰۷) و ... در این مقاله (ابزار مشترک و رایج برای مدیران دولتی و حسابرسان عملکرد را تحلیل و مدل منطقی برنامه را بررسی می‌کنیم. حسابرسی عملکرد با همان مفاهیم مدیریت عملکرد و اصول برنامه‌ریزی، نظارت ارزیابی چگونگی استفاده از منابع عمومی برای دستیابی به هدف‌ها، که به وسیله مدیران برنامه‌ها به کار می‌رود، سروکار دارد. مفاهیمی از قبیل ورودی‌ها، پردازش‌ها، خروجی‌ها، نتایج و آثار و نیز همبستگی آنها با هدف‌های کارایی، اثربخشی و صرفه اقتصادی، ابزار مشترک برای مدیران عمومی و حسابرسان عملکرد هستند که در نمودار ۱ نشان داده شده است (وارنینگ مرگان، ۲۰۰۷).

ابعاد برنانه			
بازده	خروجی	تولید / عملکرد	ورودی
تطبیق اهداف	کالاها و خدمات فراهم شده	فعالیت انجام یافته	منابع تعیین شده
هدف تعریف شده			تمهد
حوزه حسابرسی عملیاتی			
ابعاد عملکرد			
اثر بخشی خروجی‌ها:	<ul style="list-style-type: none"> • سطح • کمیت • پایداری • کیفیت • بهای تمام شده • مشتری • رضایت 	<ul style="list-style-type: none"> • کارایی • بهای تمام شده هر واحد • کالای تولید شده • نسبت‌های عملیاتی 	<ul style="list-style-type: none"> • صرفه اقتصادی • فیزیکی و مالی • مقادیر • زمان • کمیت • کیفیت
حسابرس باید مواظب باشد تا وارد قلمرو سیاسی نشود اما یافته‌های حسابرسی می‌تواند شامل بازتاب سیاستها باشد.			
جنبه‌های عملیاتی متقابل			
پذیرش با توجه به قوانین و مقررات، اعتبار، قابلیت انکار، دسترسی بودن اطلاعات، نگهداری بر اساس ارزشها، بهبود مستمر			

نمودار ۱- چرخه ورودی و خروجی

شاخص‌ها و نهایی نمودن آنها پرسشنامه‌ای براساس تکنیک دلفی و توسط محقق طراحی گردید و طی سه مرحله در میان خبرگان توزیع شد. سپس با توجه به شاخص‌های نهایی، با توجه به مطالعات گسترده‌تر رابطه میان عوامل نهایی مشخص شد سپس این مدل طراحی شده با مصاحبه‌های پی‌درپی مورد تأیید نظر خبرگان حرفه و دانشگاه قرار گرفت. بعد از این مرحله با توجه به نظر خبرگان و مطالعات میدانی میزان اثرگذاری متغیرها بر یکدیگر مشخص گردید و با توجه به این اعداد فرمول‌نویسی مدل صورت گرفت و در نهایت خروجی‌ها مورد تأیید نظر خبرگان قرار گرفت.

۴-۱- جامعه آماری

مجموعه واحدهایی که حداقل در یک صفت مشترک باشند، یک جامعه آماری را تشکیل می‌دهند. جامعه آماری به کل افراد، وقایع یا چیزهایی اشاره دارد که محقق می‌خواهد به تحقیق درباره‌ی آنها بپردازد. یعنی همه‌ی اعضای واقعی یا فرضی که علاقمند هستیم یافته‌های پژوهش را به آنها تعمیم دهیم.

با توجه به موضوع تحقیق که طراحی مدل حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک‌ها است، جامعه آماری پژوهش حاضر را صاحب‌نظران در زمینه حسابرسی عملکرد مدیریت و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها (۴ نفر)، محققان و دانشجویان دوره دکتر (۳ نفر)، مدیران ستادی سازمان حسابرسی کل کشور (۸ نفر)، رئیس و اعضای هیئت نظار بانک مرکزی (۳ نفر)، صاحبان کتاب و صاحب‌نظران مقوله حسابرسی عملکرد مدیریت و اعضای شورای مرکزی جامعه حسابداران رسمی ایران (۴ نفر) تشکیل دادند.

تعداد مناسب اعضای پانل و حجم نمونه در مطالعه دلفی نکته مهمی است که در تشکیل پانل باید به آن توجه کرد. همچنین، مانند هر نوع نمونه‌گیری دیگر، حجم نمونه و عواملی مانند امکان

امروزه، ارزیابی کارایی، اثربخشی و صرفه اقتصادی باید بخشی از فرآیند عادی مدیریت هر واحد تجاری در بخش عمومی و خصوصی باشد و مدیران، بررسی عملکردها را به‌عنوان یکی از مسئولیت‌های خود برای کنترل فعالیت‌ها تلقی کنند و ارزیابی مستقل عملکرد مدیران از طریق واحد حسابرسی داخلی یا حسابرسان عملکرد صورت گیرد (بنی‌فاطمی‌کاشی، ۱۳۸۲).

لذا سازمان بر منابع (داده‌ها)، کالا و خدمات (خروجی‌ها) و میزان آن (قابلیت تولید) تأکید می‌کند که در آن داده‌ها برای تولید یا تهیه خروجی‌ها به کار می‌روند. ابعاد خروجی‌ها شامل کمیت و کیفیت است. خروجی‌ها به مشتریان داخلی یا خارجی در محدوده متغیرهای مرتبط با سطح خدمات انتقال می‌یابند. کمیت به مقدار و حجم یا تعداد خروجی‌های تولید شده اشاره دارد. کیفیت به خصوصیات و ویژگی‌های متعدد خروجی‌ها مثل اتکاپذیری، دقت، به‌موقع بودن، ایمنی و راحتی خدمت اشاره می‌کند. با این حال حسابرسی عملکرد ضمن آن که نشانگر ارزیابی فرآیندهای مدیریت عملکرد است، از یک مجموعه مفاهیم دیگری استفاده می‌کند که اجزای فرآیندها و خروجی‌های آن را توصیف می‌کند. نکته کلیدی این مفهوم یافته‌های حسابرسی و عناصر تشکیل‌دهنده آن است.

۴- روش تحقیق

روش انجام این تحقیق از نوع کمی است. نوع تحقیق بر اساس هدف کاربردی می‌باشد و بر اساس چگونگی بدست آوردن داده‌های مورد نیاز، تحقیق حاضر از نوع توصیفی و از شاخه پیمایشی، محسوب می‌شود. برای جمع‌آوری اطلاعات از روش میدانی استفاده شده است، به این ترتیب که ابتدا برای شناسایی شاخص‌های مؤثر بر شکل‌گیری حسابرسی عملکرد مدیریت با بررسی پیشینه تحقیق، شاخص‌ها (متغیرهای تحقیق) شناسایی و سپس برای تکمیل این

در تمام مراحل، تعیین میزان اهمیت عوامل در قالب طیف لیکرت در هر دوره نیز در مقابل هر عامل، میانگین پاسخ‌های اعضای پانل در دوره‌های پیش و پاسخ هر فرد نیز به صورت جداگانه به آگاهی می‌رسید.

با توجه به اینکه مقیاس به کار رفته در این مطالعه، یک مقیاس ۵ درجه ای و طیف لیکرت و شامل گزینه‌های ۱- تأثیر بسیار زیاد، ۲- تأثیر زیاد، ۳- تأثیر متوسط، ۴- تأثیر کم و ۵- تأثیر بسیار کم بود. بنابراین، نقطه ۳ به عنوان بیطرف یا خنثی انتخاب شد. در این حالت، مطالعه دارای دو محدوده‌ی عدم موافقت از ۱ تا ۳ و محدوده موافقت از ۳ تا ۵ تعریف شد.

از آنجا که در تحلیل پرسشنامه‌های اول میانگین پاسخ سؤال‌های ۱۴، ۱۵ و ۱۶ و ۲۸ در محدوده موافقت قرار نگرفت از این رو، همه این عوامل برای دور دوم حذف شدند.

ترتیب، پرسشنامه دوره دوم همراه با نظرات قبلی و میانگین نظرات خبرگان پانل در دوره اول دلفی در اختیار هر یک از اعضای پانل قرار گرفت.

در دوره سوم نیز نظرات هر یک از اعضا در دوره قبل در اختیار سایر اعضا قرار گرفته و دوباره از آنها خواسته شد تا هر یک از عناصر ارزیابی شوند.

پس از پایان این و دستیابی به اتفاق نظر، انجام روش دلفی با تکمیل و نهایی‌سازی فعالیت‌های فرآیند حسابرسی عملکرد مدیران بانک‌ها و عوامل مؤثر بر آن خاتمه یافت.

۴-۳- بررسی شرط توقف: آزمون کندال

در پژوهش حاضر برای بررسی میزان اتفاق نظر و هماهنگی نظرات اعضای پانل از آزمون کندال و از ضریب هماهنگی کندال^۸ استفاده شد. این ضریب مقیاسی برای تعیین درجه‌ی هماهنگی و موافقت میان چندین دسته مربوط به π شیئی یا فرد است. آزمون عددی بین صفر و یک را به عنوان آمار ارائه می‌دهد مقدار صفر نشانگر عدم توافق و عدد یک توافق و همبستگی کامل را نشان می‌دهد (نصیری، ۱۳۸۷).

برای انجام آزمون کندال در مرحله اول، فرضیات آزمون طرح شد. در فرضیه H_0 عدم توافق بین نظرات خبرگان در مراحل فرآیند حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی و مؤلفه‌های تأثیرگذار بر آن و در فرضیه H_1 توافق بین نظرات خبرگان ادعا شد. در مرحله دوم آماره آزمون با نرم افزار SPSS محاسبه شد. با توجه به اینکه مقدار بحرانی معناداری برای آزمون فرضیات فوق برابر ۰.۰۵ در نظر گرفته شده است و از آنجا که مقدار sig برابر صفر از ۵ درصد کمتر است. بنابراین، H_0 رد و ادعای توافق خبرگان درباره‌ی فعالیت-

دسترسی به افراد، زمان لازم و هزینه گردآوری اطلاعات بستگی دارد. هرچند تعداد اعضای پانل در پژوهش‌های پیشین بین ۱۰ تا ارقام مختلف متغیر بوده است اما وقتی میان اعضای پانل تجانس وجود داشته باشد حدود ۱۰ تا ۲۰ عضو توصیه شده است^۷. بعضی محققان متذکر می‌شوند که معمولاً ۳۰ نفر برای ارائه اطلاعات کافی است و با افزایش آنها پاسخ‌ها تکراری شده و اطلاعات جدیدی اضافه نمی‌شود (احمدی و همکاران، ۱۳۸۷) در مطالعه دلفی چنانچه شرکت‌کنندگان همگن باشند تعداد ۱۰ تا ۱۵ نمونه برای انجام دلفی کافی خواهد بود (تبریزی و غریبی، ۱۳۹۱) بررسی مطالعات و مقالاتی که روش‌شناسی دلفی را انتخاب کردند نشان می‌دهند تعداد خبرگان بین ۱۰ تا ۱۲ نفر بوده است. بر همین اساس و برای حفظ اعتبار پژوهش و با در نظر گرفتن ریزش پاسخ دهندگان در طول مطالعه، حدود ۴۰ نفر شناسایی شده و پس از فیلتر کردن و اعمال شاخص‌های مورد نظر فهرستی از ۲۲ نفر اعلام شده است.

۴-۲- فرآیند پژوهش

در این پژوهش ابتدا موضوع حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی در بانک‌ها و ابعاد و جنبه‌های آن مطالعه و با مرور ادبیات مراحل فرآیند حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک‌ها و عوامل مؤثر بر آن استخراج شد. بر اساس تعریف موضوع اعضای پانل دلفی در سه مرحله و با استفاده از روش نمونه‌گیری غیر احتمالی شناسایی و انتخاب شدند.

همزمان با شناسایی و تعیین اعضای پانل و ملاقات اولیه با تعدادی از آنان و توضیح مطالب استخراج شده از ادبیات و نیز با کمک اساتید محترم فهرستی از فعالیت‌ها، اقدامات و عوامل مؤثر بر حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک‌ها احصاء گردید. پس از تعیین اعضای پانل، سه دوره روش دلفی انجام پرسشنامه‌های هر دور به روش حضوری و به شیوه الکترونیکی توزیع و جمع‌آوری شد. در دوره اول، فهرستی از فعالیت‌ها و عوامل مؤثر بر حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی که از مطالعات پیشین استخراج شده بود، در اختیار تمام اعضای پانل قرار گرفت تا میزان اهمیت هر یک را مشخص کنند.

همچنین، از آنها خواسته شد تا علاوه بر فعالیت‌ها و مؤلفه‌های موجود، مؤلفه‌های مورد نظر خود را در این فهرست اضافه و پیشنهاد کنند. بررسی پاسخ‌های سؤال‌های باز در پرسشنامه‌های دوره اول نشان داد که فعالیت‌ها یا عوامل پیشنهادی از سوی پاسخ‌دهندگان با عوامل موجود و شناسایی شده از ادبیات از نظر مفهومی یکسان نبوده و لذا مؤلفه‌ها به پرسشنامه دوره دوم اضافه گردید.

۷ 1-Okoli and pawlowski(2004)

^۸Kendalls coefficient of concordance

سؤالاتی که میزان میانگین آنها کمتر از مقدار میانگین طیف ۳ باشد به عنوان سؤالات کم اهمیت شناخته می‌شوند در نتیجه حذف می‌گردند.

در این مرحله با توجه به شرایط به دست آمده از پرسشنامه دور اول به طراحی پرسشنامه دور دوم می‌پردازیم. با توجه به مقدار میانگین به دست آمده برای هر یک از سؤالات پژوهش مشاهده می‌شود که از بین ۲۲ سؤال پرسشنامه اول، ۵ سؤال یعنی سؤالات شماره ۶ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶ و ۱۸ دارای مقدار میانگین کمتر از مقدار میانگین طیف (یعنی عدد ۳ که مبنای ارزیابی ما در این تحقیق است) می‌باشند بنابراین این سؤالات به عنوان سؤالات کم اهمیت شناخته می‌شود که می‌توانیم در پژوهش از آنها صرف نظر کنیم. همچنین خبرگان تعداد ۵ سؤال جدید را که می‌توانند در پژوهش‌ها یعنی در فرآیند حسابداری عملکرد مدیران اجرایی بانک‌ها مؤثر باشند را در پرسشنامه‌های خود معرفی نموده‌اند.

شاخص‌های جدید معرفی شده توسط خبرگان عبارتند از:

۱- استقرار نظام حاکمیت شرکتی اثربخش

۲- تطبیق قوانین و مقررات

۳- منشور اخلاقی رفتار حرفه‌ای

۴- استقرار نظام ارزیابی عملکرد مزایای جبرانی

۵- افزایش توان ثروت آفرینی

۶- حمایت از فعالیتهای خرد و کلان اقتصادی

در این مرحله پرسشنامه طراحی شده در گام قبل را برای خبرگان ارسال نموده و به همراه پرسشنامه دوم نتایج کلی به دست آمده از پرسشنامه اول را نیز در اختیار خبرگان قرار دادیم و در حقیقت در این مرحله تجمیع نظرات خبرگان و میانگین نظرات خبرگان را که در پرسشنامه دور اول به دست آوردیم را در اختیار خبرگان قرار دادیم. در این مرحله به تجزیه و تحلیل پرسشنامه تکمیل شده دوره دوم پرداخته و پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌های تکمیل شده همانند دوره اول تجمیع و میانگین نظرات خبرگان محاسبه و سپس به تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده پرداخته شد.

جدول (شماره ۵) تجمیع پاسخ‌های ۲۲ خبره و همچنین نحوه محاسبه میانگین نظرات خبرگان و نحوه تجزیه و تحلیل نتایج برای هر سؤال را مشابه پرسشنامه دور اول نشان می‌دهد. فرآیند روش دلفی را ادامه می‌دهیم. در این دور شاخصی توسط خبرگان به پرسشنامه دوره دوم اضافه نگردید اما سؤالات ۹ و ۲۲ کمتر از سطح اهمیت (طیف ۳) بوده و از لحاظ کردن آن در پرسشنامه دور سوم خودداری می‌گردد موارد حذف شده به ترتیب شامل موارد زیر است:

۱- فعالیت‌های اعتباری ۲- وثایق و اموال تملیکی

های فرآیند حسابداری، حسابداری عملکرد مدیران اجرایی و عوامل مؤثر بر آن در H۱ مورد پذیرش قرار گرفت.

جدول ۳

Test Statistics

N	22
Kendall's W ^a	.702
Chi-Square	293.403
df	19
Asymp. Sig.	.000
a. Kendall's Coefficient of Concordance	

و مقدار ضریب محاسبه شده در دور پایانی ($W=0/702$) و نیز بر اساس اطلاعات (جدول شماره ۴) تفسیر مقادیر گوناگون ضریب کندال (سرلک و همکاران، ۱۳۹۱) هماهنگی و اتفاق نظر زیاد و قوی درباره عوامل مورد مطالعه به وجود آمده و همچنین اطمینان زیاد نسبت به عوامل کسب شده.

جدول ۳

مقدار W	تفسیر	اطمینان نسبت به ترتیب عوامل
۰/۱	اتفاق نظر بسیار ضعیف	وجود ندارد
۰/۳	اتفاق نظر ضعیف	کم
۰/۵	اتفاق نظر متوسط	متوسط
۰/۷	اتفاق نظر قوی	زیاد
۰/۹	اتفاق نظر بسیار قوی	بسیار زیاد

۵- یافته‌های پژوهش

در دوره اول تعداد ۲۲ پرسشنامه جمع‌آوری و تکمیل شد، سپس تجمیع و میانگین نظرات خبرگان پس از محاسبه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

ضمناً مقدار آلفای کرونباخ پرسشنامه (۰/۷۱۰) برآورد شده است که این مقدار بیشتر از مقدار ۷ درصد بوده و به مفهوم تایید پایایی پرسشنامه است.

در این پژوهش ما بر اساس مقدار کشیدگی و چولگی داده‌ها به بررسی نرمال یا غیر نرمال بودن داده‌ها پرداختیم. جداول پیوست مقدار تولید و کشیدگی سؤالات پرسشنامه اول را ارائه می‌کنند همانطور که مشاهده می‌شود مقدار آماره برای شاخص تولید و کشیدگی در دامنه (۲) و (۲-) قرار دارند بنابراین می‌توان نرمال بودن داده‌های مربوط به هر سال را پذیرفت.

ادکون که ما مقدار میانگین نظرات خبرگان را برای هر یک از سؤالات پژوهش محاسبه کرده‌ایم می‌توانیم به وسیله مقدار میانگین طیف (مقدار ۳) به شناسایی میزان اهمیت هر یک از شاخص‌ها بپردازیم. در این پژوهش بر اساس نظرات خبرگان،

جدول شماره ۵- نتایج سه دور دلفی - عوامل مؤثر بر حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانکها

ردیف	سه شاخگی	عوامل و مؤلفه های مؤثر بر حسابرسی عملکرد بانکها	دور اول	دور دوم	دور سوم
			میانگین	میانگین	میانگین
۱	عوامل زمینه‌ای	مقایسه بودجه با عملکرد	۴,۲۷	۴,۱۴	۴,۷۳
۲		تطبیق قوانین و مقررات		۴,۱۴	۴,۰۹
۳		نسبت کفایت سرمایه	۴,۴۱	۴,۳۲	۴,۳۲
۴		تطبیق قوانین و مقررات		۴,۱۴	۴,۰۹
۵		افزایش توان ثروت آفرینی		۴,۲۳	۴,۲۳
۶		پولشویی	۲,۹۱	حذف	حذف
۷		عملکرد بانک در حوزه اقتصاد مقاومتی و سند چشم انداز ۱۴۰۴	۳,۰۵	۴,۷۳	۳,۷۳
۸		بهای تمام شده پول هر بانک	۴,۵۹	۴,۷۳	۴,۷۳
۹		ریسک و فعالیت اعتباری و اعتبار سنتی	۴,۴۱	۲,۵۹	حذف
۱۰	عوامل مجازی	اهداف راهبردی و برنامه های عملیاتی	۴,۴۵	۴,۱۴	۴,۱۴
۱۱		منشور اخلاقی و رفتار حرفه ای		۴,۰۵	۴,۰۵
۱۲		حمایت از فعالیتهای خرد و کلان		۴,۰۹	۴,۰۹
۱۳		وضعیت و ساختار نیروی انسانی		۳,۲۳	۳,۲۳
۱۴		بازاریابی و امور مشتریان	۲,۲۷	حذف	حذف
۱۵		بازدهی شعب	۲,۹۵	حذف	حذف
۱۶		دعای حقوقی و کیفی	۲,۶۸	حذف	حذف
۱۷	عوامل ساختاری	استقرار نظام حاکمیت شرکتی		۴,۵۵	۴,۷۷
۱۸		استقرار نظام ارزیابی عملکرد مزایای جبرانی		۴,۵۹	۴,۵۹
۱۹		سهم بانک در بازار سپرده ها	۴,۴۵	۴,۷۷	۴,۷۷
۲۰		ترکیب سپرده های هر بانک	۴,۴۵	۴,۰۵	۴,۰۵
۲۱		سرايه سپرده ها	۴,۰۹	۳,۷۳	۳,۷۳
۲۲		وثایق و اموال تملیکی	۴,۰۵	۲,۸۶	حذف
۲۳		تسهیلات و مطالبات از دولت	۴,۱۸	۳,۵۹	۳,۵۹
۲۴		فعالیت ارزی و بین الملل	۳,۶۴	۴,۶۸	۴,۶۸
۲۵		بانکداری الکترونیک	۴,۰۵	۳,۷۷	۳,۷۷
۲۶		ضمانت نامه های ارزی و ریالی	۴,۲۳	۳,۸۲	۳,۸۲
۲۷		اوراق بدهی	۴,۰۵	۳,۷۷	۳,۷۷
۲۸		وضعیت تسهیلات اعطایی مصوب	۲,۷۷	حذف	حذف

جدول شماره ۶ بررسی میزان اجماع یا توافق خبرگان برای هر سؤال

میزان اجماع	بزرگترین اجماع	طیف اهمیت						عوامل و مؤلفه های مؤثر بر حسابرسی عملکرد بانکها	شماره	طبقه حسابرسی عملکرد
		میانگین	خیلی زیاد (۵)	زیاد (۴)	متوسط (۳)	کم (۲)	خیلی کم (۱)			
۶۸/۰	۱۵	۳۲/۴	۷	۱۵				۱	حسابرسی عملکرد کلی	
۸۶/۰	۱۹	۱۴/۴	۳	۱۹				۲		
۷۷/۰	۱۷	۷۷/۴	۱۷	۵				۳		
۷۷/۰	۱۷	۷۷/۴	۱۷	۵				۴		
۹۱/۰	۲۰	۰۹/۴	۲	۲۰				۵		
۹۱/۰	۲۰	۰۹/۴	۲	۲۰				۶		
۷۷/۰	۱۷	۷۷/۴	۱۷	۵				۷		
۷۷/۰	۱۷	۲۳/۴	۵	۱۷				۸		
۸۶/۰	۱۹	۸۶/۴	۱۹	۳				۹		
۸۲/۰	۱۸	۱۸/۴	۴	۱۸				۱۰		
۸۲/۰	۱۸	۰۹/۴	۳	۱۸	۱			۱۱	حسابرسی عملکرد فعالیت های اصلی "تخصیص منابع"	
۷۷/۰	۱۷	۷۳/۴	۱۷	۴	۱			۱۲		
۸۶/۰	۱۹	۸۶/۳		۱۹	۳			۱۳		
۸۶/۰	۱۹	۱۴/۴	۳	۱۹				۱۴		
۸۲/۰	۱۸	۱۸/۳		۴	۱۸			۱۵		
۷۷/۰	۱۷	۲۳/۳		۵	۱۷			۱۶	سایر	
۸۲/۰	۱۸	۸۲/۲			۱۸	۴		۱۷		
۹۱/۰	۲۰	۹۱/۲			۲۰	۲		۱۸		
۸۲/۰	۱۸	۱۸/۴	۴	۱۸				۱۹		

همانطور که در این جدول مشاهده می شود تقریباً در تمامی سؤالات، خبرگان به توافق و تجمیع رسیده اند. به جزء سؤال شماره ۱ که مربوط به شاخص مقایسه بودجه با عملکرد است. در باقی سؤالات مقدار اجماع نظرات خبرگان بر روی یکی از پاسخها بیشتر از ۷۰ درصد است بنابراین، بر اساس نظر تیم تحقیق شرط اجماع نظرات خبرگان در پرسشنامه دور سوم پذیرفته می شود.

۶- جمع بندی و ملاحظات

بر اساس نتایج و یافته های تحقیق در سه دور دلفی، عوامل مؤثر بر حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانکها شناسایی شده و بر اساس مدل سه شاخگی در سه دسته عوامل زمینه ای ساختاری و محتوایی طبقه بندی شده اند در بین عوامل زمینه ای مؤلفه های مقایسه بودجه با عملکرد و بهای تمام شده پول هر بانک دارای بیشترین اهمیت و مؤلفه عملکرد بانک در حوزه اقتصاد مقاومتی و سند چشم انداز ۱۴۰۴ دارای کمترین اهمیت از سوی خبرگان اولویت بندی شده است.

طبق جدول (شماره ۵) همانطور که مشاهده می شود میانگین نظرات خبرگان به جزء سؤالات ۱۷ و ۱۸، برای تمام سؤالات پژوهش بیشتر از مقدار میانگین طیف (مقدار ۳) می باشد بنابراین به جزء موارد مذکور شاخصها و سؤالات پرسشنامه سوم در فرآیند ارزیابی تأمین کنندگان مهم و تأثیرگذار هستند. از طرف دیگر همانند دور قبل هیچ شاخص جدیدی توسط خبرگان پیشنهاد نشده است. بنابراین بر اساس این نتایج ما به هدف پژوهش یعنی شناسایی شاخصهای مؤثر در فرآیند ارزیابی و انتخاب تأمین کنندگان رسیده ایم. اما هنوز باید شرط اجماع یا توافق را نیز بررسی کنیم تا ببینیم آیا نسبت به همه سؤالات (شاخصها) تجمیع حاصل شده است یا خیر.

برای بررسی شرط اجماع یا توافق خبرگان همانطور که در ابتدای کار توافق شده است باید حداقل ۷۰ درصد خبرگان جواب یکسانی به یکی از گزینه های پاسخ برای هر سؤال داده باشند. در جدول شماره ۶ این شرط مورد بررسی قرار گرفته است.

محدود و تک‌بعدی یعنی محتوایی یا فرآیندی به موضوع حسابرسی عملکرد مدیریت داشته و بیشتر تحقیقات انجام شده در زمینه حسابرسی عملکرد با رویکرد زمینه‌ای و ناظر بر عوامل مؤثر بر حسابرسی عملکرد مدیریت و نیز بر شناسایی عوامل کلیدی موفقیت در این نوع حسابرسی بوده است، در حالی که در پژوهش حاضر با نگاه جامع، فراگیر و استراتژیک با تلفیق رویکردهای فرآیندی و محتوایی و با بهره‌گیری از نظریه سه شاخگی و نیز با مراجعه به خبرگان، دست اندرکاران و منتخبین عرصه علمی و اجرایی حسابرسی عملکرد مدیریت، الگوی جامع حسابرسی عملکرد مدیریت ارائه شد.

الگوی ارائه شده در تحقیق حاضر پاسخی برای مشکل واقعی دانشگاه‌ها بوده و توجه به عوامل و مؤلفه‌های مدل ارائه شده می‌تواند آگاهی و بینش لازم برای تخصیص بهینه منابع برای سیاستگذاران را فراهم سازند. اندازه‌گیری و سنجش دوره‌ای برخی از عوامل مذکور و ارزیابی بهبود شاخص‌های عملکردی به اعضای هیئت علمی و رؤسای دانشگاه‌ها و مدیران اجرایی بالادست بانک‌ها در دست‌یابی به وضعیتی بهتر برای تسهیل حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک‌ها کمک خواهد کرد. بر اساس مبانی تفکر سیستمی برای موفقیت و رسیدن به اهداف حسابرسی عملکرد مدیریت شیوه‌های متعددی وجود دارد و مطابق نظریه اقتضایی نمی‌توان فهرست کاملی از عوامل ارائه داد که متضمن حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی موفق در هر شرایطی باشد، اما می‌توان مدل ارائه شده را به عنوان چارچوب و مبنای مفهومی برای راهنمایی مطالعات بعدی و نیز الگویی در مدیریت و هدایت تحقیقات دانشگاهی برای رسیدن به اهداف حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک‌ها و یا موارد دیگر مورد استفاده قرار داد.

در میان عوامل محتوایی، مؤلفه‌های اهداف راهبردی، برنامه‌های عملیاتی و منشور اخلاقی و رفتار حرفه‌ای بیشترین اهمیت و وضعیت و ساختار نیروی انسانی کمترین اهمیت را در بین مؤلفه‌های مؤثر بر حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی از سوی خبرگان اولویت‌بندی شده است.

همچنین در بین عوامل ساختاری مؤلفه‌های سهم بانک در بازار سپرده‌ها، فعالیت ارزی و بین‌المللی و استقرار نظام ارزیابی عملکرد مزایای جبرانی به ترتیب با بالاترین رتبه و بیشترین اهمیت و تسهیلات و مطالبات از دولت و سرانه سپرده‌ها به ترتیب کمترین رتبه به عنوان کم‌اهمیت‌ترین مؤلفه‌های مؤثر بر حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک‌ها از سوی خبرگان انتخاب شدند.

ضریب کندال در دور سوم دلفی برای پاسخ‌های اعضا درباره عوامل مؤثر بر حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک‌ها برابر با ۰٫۷۰۲، به دست آمد که اجماع و اتفاق نظر بالای اعضا بر عوامل مذکور را نشان می‌دهد. همچنین، با تحلیل یافته‌ها، مقایسه ابعاد و عوامل سه‌گانه مؤثر بر حسابرسی عملکرد مدیران اجرایی بانک‌ها می‌توان چنین نتیجه گرفت که عوامل زمینه‌ای با رتبه اول، با بیشترین امتیاز با اهمیت‌ترین عوامل در اولویت‌بندی اعضای پانل قرار گرفته و عوامل ساختاری و محتوایی به ترتیب در رتبه‌های دوم و سوم مورد توجه و عنایت خبرگان در مدل پیشنهادی بوده است.

۷- نوآوری و مشارکت در پیشبرد دانش

جدید بودن پژوهش حاضر از نظر موضوعی، جامعه آماری مورد بررسی و همچنین رویکرد و روش تحلیل داده‌ها قابل تأکید است. همچنین، متناسب و مرتبط بودن موضوع تحقیق و اولویت‌های پیش‌بینی شده در اسناد بالادستی نظام جمهوری اسلامی ایران و نیاز جامعه دانشگاهی از ویژگی‌های برجسته پژوهش حاضر است. ساماندهی و مطالعات گذشته و انسجام بخشی به ادبیات موجود در قالب یک چارچوب جامع نیز از دیگر ویژگی‌های تحقیق حاضر محسوب می‌شود.

پراکندگی و بی‌نظمی موجود در ادبیات امکان بهره‌مندی از نتایج آن را مشکل ساخته بود، به طوری که در این تحقیق، با الهام از تئوری‌های محتوایی و فرآیندی در ادبیات مدیریت، مطالعات قبلی درباره حسابرسی عملکرد مدیریت در دو دسته مطالعات فرآیندی و محتوایی طبقه‌بندی شده و ضمن ساماندهی مطالعات موجود هدفمندسازی مطالعات بعدی و نیز زمینه بهره‌برداری از پژوهش‌های انجام شده، فراهم شد. همچنین، مطالعات قبلی نگاه

منابع:

- آزمون، جواد، (۱۳۸۵) فرآیند حسابداری معکوس، انتشارات شرکت تعاونی کارآفرینان فرهنگ و هنر،
- ارجمندی، ج. (۱۳۹۰) کتاب راهنمای جامع حسابداری داخلی و عملیاتی (چارچوب فرآیند های یکپارچه) - انتشارات معین،
- احمدی، فضل الله نصیریانی،...، ۱۳۸۷، " تکنیک دلفی ابزاری در تحقیق "مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی صص ۵-۲۴ سال هجدهم
- بنی فاطمی کاشی، م. (۱۳۸۲). آشنایی با برخی مفاهیم اساسی حسابداری عملیاتی، فصلنامه حسابداری، سال پنجم، شماره ۲۰، صص ۶۲
- باباجانی. خدارحمی، ب. (۱۳۹۳). انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی شماره ۴۱ مجله مطالعات تجربی حسابداری مالی علمی و پژوهشی صفحه ۳
- بدری (۱۳۸۷) مبانی و ضرورت حاکمیت شرکتی. مجموعه مقالات راهبری شرکتی. شرکت بورس و اوراق بهادار تهران مدیریت آموزش
- تبریزی، جعفر صادق و غریبی، فرید (۱۳۹۱) طراحی مدل ملی اعتبار بخشی با استفاده از تکنیک دلفی، فصلنامه بیمارستان، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، سال یازدهم، ش ۲ صفحه ۹-۱۸
- حسن آبادی، م. نجار صراف، ع. (۱۳۸۶) مدل جامع نظام بودجه ریزی عملیاتی تهران مرکز آموزش و تحقیقات صنعتی ایران
- حساس یگانه، (۱۳۸۳) مفهوم حاکمیت شرکتی و نقش آن در گزارشگری. مقاله ی ارائه شده در سمینار گزارشگری مالی و تحولات پیشروی. تهران ۸ و ۹
- حلیمی، م. (۱۳۹۳) سایت شرکتی به ارتقاء سلامت مالی با نگاهی به صنعت مالی و بانکی کشور صفحه ۲۸
- حساس یگانه، (۱۳۹۱) یحیایی بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی بر عملکرد مالی شرکتهای پذیرفته شده در بازار اوراق بهادار تهران دهمین همایش ملی حسابداری ایران دانشگاه الزهرا ۳ و ۴ خرداد ۱۳۹۱
- حساس یگانه، (۱۳۸۷) حاکمیت شرکتی و پاسخ گویی مجموعه مقالات راهبری شرکتی شرکت بورس اوراق بهادار تهران مدیریت آموزش
- رایدی، هری آر، (۱۳۸۰). راهنمای جامع حسابداری عملیاتی، مترجمان: محمد مهیمنی و محمد عبدالله پور، سازمان حسابداری، کمیته حسابداری عملیاتی، نشریه ۱۴۹، چاپ اول،
- رحیمیان، ن. (۱۳۸۲). حسابداری عملیاتی ابزاری برای پاسخگویی و کمک به مدیریت، فصلنامه حسابداری، سال پنجم، شماره ۲۰، صص ۲۶
- سرلک، محمد علی، ویسه،... (۱۳۹۱) " طراحی مدل سازمان معنویت گرا در آموزش عالی ایران " پژوهشهای مدیریت عمومی سال هجدهم صفحه ۵-۲۴
- سعیدی، پ. (۱۳۸۵) بودجه ریزی عملیاتی تهران انتشارات نگاه دانش
- (سایت تابناک، ۱۳۹۵) کد خبر: ۶۲۶۷۳۹ تاریخ انتشار: مهر ۱۳۹۵ - ۱۱:۳۰
- شهرزاد، ف. (۱۳۹۰). بانک سپه پیامدهای عدم اجرای کامل مقررات کمیته بال بر اقتصاد کشور
- طالب نیا، ق. محمودی، ف. (۱۳۸۵) بررسی مشکلات پیاده سازی بودجه ریزی عملیاتی در سازمان های دولتی و ارائه راهکارهای لازم جهت کاهش موانع صفحه ۲۱
- عباسی اسفنجانی، حسین، (۱۳۸۵) " چارچوبی برای پشتیبانی مدیریت دانش فنی " مجله تدبیر سال هفدهم ۱۷۸ صص ۷۴-۷۹
- عادل آذر، م. (۱۳۹۰) بررسی زیرساخت های موجود موسسات اعتباری غیر بانکی برای استقرار نظام بودجه بندی عملیاتی فصلنامه علمی پژوهشی شماره ۱۱۵ موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی صفحه ۵۳
- عادل آذر، م. آقای حمیدرضا، ج. (۱۳۹۰). موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی فصلنامه علمی پژوهشی. برنامه ریزی و بودجه شماره شانزدهم
- عمید ا. دهقان، ح. (۱۳۸۷) بررسی نقش معماری سازمانی در استقرار نظام بودجه ریزی عملیاتی دومین کنفرانس بین المللی بودجه ریزی عملیاتی
- کمیته نظارت بانکی بال و رهنمودهای آن مجله بانک و اقتصاد بهمن ماه ۱۳۸۹ شماره ۱۱۱ صفحه ۲۲-
- نصیری وحید (۱۳۸۷) آمار کاربردی با کامپیوتر چاپ، انتشارات مرکز آموزش و تحقیقات صنعتی ایران، تهران
- مهدوی، ا. (۱۳۸۶). تدوین بودجه عملیاتی برای دستگاههای اجرایی استان کرمان اولین کنفرانس بین المللی بودجه ریزی عملیاتی
- مهشید، ش. (۱۳۹۲). میزان انطباق اصول کمیته بال در نظام بانکی ایران پژوهشهای پولی بانکی سال ششم شماره ۱۸ صفحات ۱۰۹ تا ۱۲۹

- Brian. 199 8. Implementation of activity-based casting system by UK companies " journal of management accounting research February pp. 30- 32
 - Cooper.R and KaplanR S 1998. Design OF management system p r e n t i c e Hall
 - Daujotaite D., I. Macerinskiene, Development of Performance Audit in Public Sector, 5th International Scientific Conference Business and Management, Vilnius, Lithuania, 16-17 May 2008, p.177-185
 - Jordan. M&M. And M&M 1999 performance budgeting and Performance funding in the States: : status a status assessment" public budgeting and finance vol 19 no one pp68- 88
 - Okoli c.pawlowski s .d.(2004). The Delphi method as a research tool:anexample.design considerations and applications. Vol .42.no1,21,32
 - Pollitt, CH., H. Summa, Performance Audit and Public Management Reform, University of Vermont, 1997
 - S h a h. Anwar.Shen c h u n l i 2 007 p r i m e r on performance budgeting. In anwer s h a h. Budgeting and budgetary institurtions.The worid bank 174
 - Waring, C., S. Morgan, Performance Accountability and Combating Corruption, Washington, D C: The World Bank, 2007, p. 448
 - Wang. X. 1999 condition two emplement outcome-oriented performance budgeting: some empirical evidence. Journal of public budgeting. Accounting and financial Management 11(4) 533- 552
 - Waring, C., S. Morgan, Performance Accountability and Combating Corruption, Washington, D C: The World Bank, 2007, p. 448
- محمدی فری. و محمدی فری، (۱۳۸۵)، نگاهی بر شیوه‌های کنترل حساب و نظارت مالی در عصریاستان، مجله علوم اداری و اقتصاد دانشگاه اصفهان، سال هجدهم شماره ۳،
- میرزایی اهرنجانی "ارائه مدل سه بعدی تحلیل مبانی فلسفی و زیر ساخت های بنیادین تئوری های مدیریت" فصلنامه دانش مدیریت دوره ۵۶ بهار ۱۳۸۱
- نیکخواه آزاد، (۱۳۷۷). تبیین جایگاه حسابرسی عملیاتی در مدیریت استراتژیک، مجموعه مقالات حسابرس- ۶، ویژه مدیریت استراتژیک، سازمان حسابرسی،